

eman ta zabal zazu

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

**BIZKAIKO
ESPERIENTZIA
GELAK
AULAS DE LA
EXPERIENCIA
DE BIZKAIA**

IRAKASGAIAREN TITULUA/ TÍTULO ASIGNATURA: **EL SIGLO XIX. UNA MIRADA A TRAVÉS DE LA PINTURA, LA ESCULTURA Y LA MÚSICA**

Irakaslea/Profesor/a: Mikel Bilbao Salsidua

Irakasgaiaren azalpena/Descripción de la asignatura

Irakasgai honen asmoa da XIX. mendeko artearen mugimendu nabarmenenetako batzuk sakonago ezagutzea eta, zehazki, modernitate artistikoaren jatorriekin identifikatzen direnak. Aldi horretan, sortzeko independentzia handiagoa izaten hasten da artista, eta hainbat fenomeno gertatzen da, hala nola artearen kritika eta egungo merkatuaren hazia izango den artearen merkaturaren sortzea. Beraz, XIX. mendean zehar Europan garatu ziren mugimendu artistikoetako arte ekoizpenak –eta horiekin lotutako fenomenoak– ezagut eta ulertu daitezkeen bultzatuko da.

Gaitasunak/Competencias

Irakasgai honetan ikasturtean zehar planteatzen den irakaskuntzaren garapena ikasleak ondorengo gaitasunak bereganatu dituzten lortzerantz zuzenduta daude:

- Artearen Historia, teoria eta oinarriko ezagutzak ezagutzea, bai eta ekoizpen materiala eta sortzaileen pentsamendua ere, haien lanen eta testuen bitartez.
- Ekoizpenen eta haien sortu diren testuinguru sozialen arteko erlazioak antzematea, dituzten eginkizunen eta esanahien garrantzia ulertuz, kultura garaikidearen ikuspuntu gogoetatsua eta kritikoa garatzeko.
- XIX. mendeko artearen historiako estilo eta mugimendu bakoitza ezagutzea, karakterizatzea eta kronologikoki kokatzea, eta artearen ideari eta jardunari egiten dieten ekarpenak hautematea, historian zehar artearen inguruan gertatzen diren aldaketek jabetzeko.

- Artearen historiako estilo eta mugimendu artistiko nagusiek erabiltzen duten hizkuntza plastikoaren funtsezko ezaugarriak aztertzea, azaltzea eta barneratzea, horietako bakoitzaren berezitasunak bereizteko eta haien artean egon litezkeen erlazioak zein ondorengo proposamenetan izan duten eragina egiaztatzeko.
- Proposamen artistikoen eta testuinguru soziokulturalaren arteko erlazioa modu kritikoan baloratzea, esparru historikoaz eta hark artean duen eraginaz jabetzeko.

Edukiak/Contenidos

1. XVIII. mendeari nahitaezko begirada. Antzinako Erregimenaren amaierako artea.
2. Neoklasizismoa.
  - Neoklasizismoko erreferentziazko ereduak eta alderdi teoriko nabarmenak. Akademien sorrera, artelanaren eginkizuna eta artistaren egitekoa
  - Eskultura neoklasikoa. Antzinate klasikoari begirada. Antonio Canovaren eta Berthel Thorwaldsenen adibideak
  - Pintura neoklasikoa. Ezaugarri eta erreferentzia formalak. David eta pintore davidtarrak
3. Musika Klasizismoan.
4. Francisco de Goya. Artista sailkaezin baten lana. Tapizen Erret Fabrikarako kartoietatik bere Margolan Beltzetara
5. Erromantizismoa. Definizioa eta funtsezko ezaugarriak.
  - Pintura erromantikoa Ingalaterran, Frantzian eta Alemanian, haren ordezkari nagusien bitartez. Constableren lanetik Friedichen lanera
6. Arteen artean erromantikoena: musika
7. Errealismoa. Artea eta konpromiso soziala. Pintura errealista Frantzian. Coroten paisaia errealistatik Milleten errealismora
8. Pintura prerrafaelista. "Pre-Raphaelite Brotherhood" eta haren ordezkari nagusien obra piktorikoa
9. Eskultura, erromantizismotik errealismora. Rude eta Carpeuxen adibideak
10. Musika XIX. mendearen bigarren erdian

11. Impresionismoa. Hurbileko aurrekariak: Jongkind eta Boudin. Manet eta pintura akademikoaren gaitzespena. Impresionistak: Monet, Pissarro, Sisley, Renoir eta emakume impresionistak.

12. Eskulturaren bilakaera XIX. mendearen azken hamarraldietan.

Metodologia/Metodología

Lauhileko irakasgai honek 4,5 ECTS kredituko eskola zama izango du, eta hamabost astetan banatutako hogeita hamar saiotan emango da. "Eskola magistralena" izango da irakaskuntza modalitate nagusia, baina saio teoriko guztietan ikasleek modu aktiboan parte har dezaten bultzatuko da, eztabaida sustatzeko zein haien iritzi kritikoa eta iritzien trukea garatzeko helburuz. Eskola ordutegitik kanpo borondatezko jarduerak planteatu ahal izango dira, baldin eta irakaslearen irakaskuntza eta kudeaketa jardunak horretarako aukerarik ematen badu.

Ebaluazio sistema/ Sistema de evaluación

Esperientzia Gela Giza Zientzietako Unibertsitate Tituluaren ebaluaziorako araudian zehazten den bezala, derrigorrezkoa izango da gutxienez eskolen % 80ra joatea "nahikoa" kalifikazioa lortzeko. Horren gainera kalifikazioak lortzeko, beste alderdi batzuk hartuko dira kontuan, hala nola eskolan modu aktiboan parte hartzea eta lanak egitea. Horri dagokionez, irakasgaiaren edukiekin zerikusia duen gairen batean gehiago ikasteko interes berezia duten ikasleek irakasleak zuzendutako hautazko lan bat egin ahal izango dute. Irakasgaiaren azken notan baloratu eta zenbatu egingo da lan hori egin izana, ikasleak egindako ekarpenen kalitatearen arabera. Urrian proposatu beharko zaizkio gaiak irakasleari.

Bibliografia/Bibliografía

ARGAN, G. C., *El Arte moderno. Del iluminismo a los movimientos contemporáneos*. Madril: Akal, 1991.

ARIAS DE COSSÍO, A.M.: *La pintura del siglo XIX en España*. Bartzelona: Vicens Vives, 1989.

ARNALDO, J.: *El movimiento romántico*. Madril: Historia 16, 1989.

BARÓN, J. [et al.]: *Los orígenes del arte moderno*. Madrid. Fundación Cultural Mapfre Vida, 2004

BENEVOLO, L., *Historia de la Arquitectura moderna*. Bartzelona: Gustavo Gili, 1987.

- DENVIR, B.: *El postimpresionismo*. Barcelona: Destino, 2001.
- FRANCASTEL, P.: *El impresionismo*. Barcelona: Bruguera, 1983.
- FRIED, M.: *El realismo de Courbet*. Madrid: La balsa de Medusa, 2003.
- FRIEDLANDER, W.: *De David a Delacroix*. Madrid: Alianza, 1989.
- GARCÍA MELERO, J.E.: *Arte español de la ilustración y del siglo XIX*. Madrid: ediciones Encuentro, 1998.
- HEARD HAMILTON, G.: *Pintura y escultura en Europa 1880-1940*. Madrid: Cátedra, 1993.
- HITCHCOCK, H-R., *Arquitectura de los siglos XIX y XX*. Madrid: Cátedra, 1985.
- HONOUR, H., *El neoclasicismo*. Madrid: Alianza, 1982.
- HONOUR, H., *El romanticismo*, Madrid: Alianza, 1986.
- JANSON, H. W., *Historia general del Arte 4. El mundo moderno*. Madrid: Alianza Editorial, 1991.
- LEVEY, M.: *Pintura y escultura en Francia (1700-1789)*. Madrid: Cátedra, 1994.
- LEVEY, M.: *Del rococó a la revolución*. Barcelona: Ediciones Destino, 1998.
- MARTIN REYNOLDS, D.: *El siglo XIX*. Barcelona: Gustavo Gili, 1985.
- MINGUET, P.: *Estética del Rococó*. Madrid: Cátedra, 1992.
- NAVASCUÉS, P.; QUESADA, M.J.: *El siglo XIX. Bajo el signo del romanticismo* [español arte]. Madrid: Sílex, 1992.
- NOCHLIN, L.: *El realismo*. Madrid: Alianza, 1991.
- NOVOTNY, F., *Pintura y escultura en Europa 1780-1880*. Madrid: Cátedra, 1994.
- RAMÍREZ, J.A.[Zuz.]: *El Mundo Contemporáneo* ["Historia del Arte" Bildumaren 4. Liburukia, Juan Antonio Ramírezek zuzendutakoa]. Madrid: Alianza Editorial, 1997.
- REWALD, J., *Historia del impresionismo*. Barcelona: Seix Barral, 1994.
- REWALD, J., *El postimpresionismo. De Van Gogh a Gauguin*. Madrid: Alianza, 1982.
- REYERO, C.; FREIXA, M.: *Pintura y escultura en España, 1800-1910*. Madrid: Cátedra, 1995.
- ROSENBLUM, R.; JANSON, H. W., *El arte del siglo XIX*. Madrid: Akal, 1992.
- SCHAPIRO, M.: *El arte moderno*. Madrid: Alianza, 1988.
- SHIFF, R.: *Cézanne y el fin del impresionismo*. Madrid: La balsa de Medusa, 2002.
- STANGOS, N.: *Conceptos de arte moderno*. Barcelona: Ediciones Destino, 1995.

*TOMAN, R.: *Neoclasicismo y Romanticismo*.: Köln: H.F. Ullmann, 2006.

TOMPSON, B.: *El impresionismo*. Barcelona: Ediciones Destino, 2000.

THOMPSON, B.: *Postimpresionismo*. Londres: Ediciones Encuentro, 2000.

VAUGH, W.: *Romanticismo y arte*. Barcelona: Ediciones Destino, 1995.

* Irakasgaiaren gaiak garatzerakoan jorratutako artisten erakusketen katalogoekin osatu daiteke bibliografia hau; katalogo horiek, normalean, espezialistek prestatutako testuak izaten dituzte.

Musikaren historiaren berriazko bibliografia

AA.VV.: Atlas de los instrumentos musicales. Madril: Alianza, 1999.

ABRAHAM, G.: Historia universal de la música. Madril: Taurus, 1987.

AUSTIN, W. W.: La música en el siglo XX: Desde Debussy hasta la muerte de Stravinsky. 2 lib. Madril: Taurus, 1985.

BELTRANDO-PATIER, M.C.: Historia de la música: La música occidental desde la Edad Media hasta nuestros días. Madril: Espasa, 1996.

BENEDETTO, R.: Historia de la música 8. El siglo XIX (lehen zatia). Madril: Turner, 1986.

BOYDEN D.: Introducción a la música. Madril: Felmar, 1982.

CASINI, C.: Historia de la Música 9. El siglo XIX (bigarren zatia). Madril: Turner, 1986.

COOK, N.: De Madonna al canto gregoriano: Una muy breve introducción a la música. Madril: Alianza, 2001.

COPLAND, A.: Cómo escuchar la Música. Mexiko: Fondo de Cultura Económica, 1981.

DAHLHAUS, C.: Fundamentos de la historia de la música. Barcelona: Gedisa, 1997.

FUBINI, E.: La estética musical desde la Antigüedad hasta el siglo XX. Madril: Alianza, 1988.

GARCÍA LABORDA, J.M.: La música del siglo XX, 1. zatia (1890-1914): Modernidad y emancipación. Madril: Alpuerto, 2000.

GROUT, D. PALISCA, C.: Historia de la música occidental, lib. 2. Madril: Alianza, 1988.

LONGYEAR, R.M.: La música del siglo XIX: El romanticismo. Buenos Aires: Víctor Lerú, 1983.

LÓPEZ, J.: La música de la modernidad (de Beethoven a Xenakis). Madril. Alianza, 1984.

MICHELS, U.: Atlas de Música. I. Madril: Alianza Editorial, 1982.

MITCHEL, D.: El lenguaje de la música moderna. Bartzelona: Lumen, 1972.

PLANTINGA, L.: La música romántica. Madril: Akal, 1992.

SADIE, S.: Guía Akal de la Música. Madril: Akal, 1994.

SALVETTI, G.: Historia de la música, 10: El Siglo XX (Lehen Zatia). Madril: Turner, 1986.

SALZMAN, E.: La música del siglo XX. Buenos Aires: Víctor Lerú, 1979.

VINAY, G.: Historia de la música, 11: El Siglo XX (Bigarren Zatia). Madril: Turner, 1986.